

Korea spesial

Vellykket koreansk familie-saga om livet i eksil

Bok saga

Pachinko
Min Jin Lee
Aschehoug
Oversatt av Torleif
Sjøgren-Erichsen

Pachinko er en rørende roman som undersøker muligheten for lykke når man er koreaner i Japan.

Pachinko er den andre romanen til amerikansk-koreanske Min Jin Lee, og inngår i en trilogi

«Historien har sviktet oss, men det spiller ingen rolle.»

Slik setter *Pachinko* av Min Jin Lee tonen fra første setning, i en vidtrekkende historisk roman om en fattig koreansk immigrantfamilie i Japan. Vi forstår at her blir det tøft – men at hovedpersonene tenker: syns ikke synd på oss, vi trenger det ikke.

Koreanske Sunja og hennes familie følges gjennom fire generasjoner i eksil, et røft liv med tøffe slag og mange sorger. Boken ble en bestselger da den kom ut i USA i 2017, og ble også kåret til en av årets ti beste bøker av New York Times.

Det er en til tider glitrende roman som har alle de elementene man kan forvente av en klassisk historisk roman. Hvis du liker slike sagaer som du kan drømme deg vekk i og rystes av, helt til tårene overkviner deg på slutten – da er dette boken for deg.

Kostymedrama

Pachinko føles som et kostbart kostymedrama i bokform. Den historiske detaljrikdommen er overveldende og hovedpersonene pines gjennom alle mulige brå ulykker. Et slags asiatiske *Downton Abbey* der mesteparten av handlingen skjer i tjenerkvarterene og vi aldri kommer helt inn i pensalongen ovenpå.

Nei, nå holder vi oss i stekeosen på det stinkende kjellerkjøkkenet, der kimchi og drops kokes på komfyren, og alle karakterene sover tett i tett på tatamimatter inne på lagerrommet.

Koreanere i Japan har aldri blitt behandlet særlig pent, og de ulike karakterenes evner og måter å takle forskjellsbehandling og rasisme på er et sentralt tema som blir nennsomt behandlet. Noen går til grunne. Andre overkompenserer. Den japanske læreren til Sunjas sønn Noa, sier til ham at han må jobbe hardt og opplyse sin ulærde rase:

«En hardtarbeidende koreaner kan inspirere ti tusen til å gi avkall på sin dovne natur!»

Reiser seg hver gang

Tidsperioden i boken spenner fra 1910 til 1989, og geografisk flyttes leseren og bokas hovedpersoner fra øya Yeongdo utenfor Busan i Korea, til den koreanske gettoen i Osaka – og et eller annet sted midt i navet

av fortellingen finner vi Sunja. Innimellom forsvinner hun ut av syne for den allvitende og stoiske fortelleren, men Sunja er den typen som reiser seg hver gang hun blir slått ned, så helt borte blir hun aldri.

Det er ikke språklig originalitet som er styrken til denne romanen, selv om man finner fine språklige bilder her og der, og flyten i teksten er upåklagelig. Det er oversettelsen til Torleif Sjøgren-Erichsen også.

Som her: «Jenta var delikat som en dyr melon i et varemagasin»

De som har handlet premiemeloner i Japan vet hvor pent slike er pakket inn. Bokens styrke er den ubesværede måten Lee slipper de ulike karakterene ned i fanget på oss, og stoler på at vi holder orden på dem uten altfor mange forklaringer eller frempek.

Bråkete maskiner

Tittelen henspiller på hallspillet Pachinko, med bråkete og uforutsigbare maskiner, og skal vi tro boken, blir slike halter ofte drevet av koreansk-japanere med ymse moral. Maskinene rigges, så vinnermaskinene er ulike hver dag. Forfatteren mer enn antyder at mulighetene for lykke i Japan er små for koreanere i eksil og metodene for overlevelse tvilsomme. Når muligheten kommer må koreaneren gripe den og ta vare på den.

«Pachinko var et tåpelig spill, men livet var det ikke.»

For i Lees verden finnes mening i lidelsen. *Pachinko* er den andre romanen til amerikansk-koreanske Min Jin Lee, og inngår i en trilogi som har diaspora som felles tema. Boka er en hyllest til hverdagsmenneskene, de ekte arbeiderne, de helt nederst i samfunnet, som alltid skraper seg opp igjen og gir livet et nytt forsøk, atombombe eller ei.

Men som i spill kan lykken snu, og for tiden er Asia populært i popkulturen. Endelig castes en amerikansk film med kun skuespillere med asiatiske bakgrunn. Filmen «Crazy Rich Asians» basert på Kevin Kwan's roman gikk som en kule og Apple har nylig kjøpt rettighetene til å lage en TV-serie av *Pachinko*.

Morten Trævik med morsom og kreativ reisebok om Nord-Korea.

Gir deg en følelse av å være i verdens mest lukkede land

Bok reise

Morten Traavik
Forræderens
guide
til Nord-Korea
Aschehoug forlag

Forfatteren har dyp innsikt i samfunnet han levende skildrer.

Mitt første møte med Morten Traavik var hans selvportrett med en discokule i Pyongyang. Jeg tenkte han var en oppmerksomhets-syk narr som brukte Nord-Korea i jakten på medienes søkelys. Men etter å ha sett hans dokumentarfilm *Liberation Day*, forsto jeg ham bedre.

I filmen organiserer han Nord-Koreas første rockekonsert, med det slovenske avantgarde-bandet Laibach. Jeg ble henrykt over hans strategier i forhandling med misfornøyde nordkoreanere. Traavik er en som forstår nordkoreansk samfunnsstruktur, og som kan formidle uten å hylle eller kritisere det nordkoreanske regimet.

Det flommer over av artikler om Nord-Korea i norske medier, men skildringene er gjennomgående stereotype og overfladiske. Morten Traaviks *Forræderens guide til*

På de neste sidene: «Are Kalvø og Simen Tveitereid skriver om natur ▶

Forræderens guide til Nord-Korea inkluderer en reiseskildring, der mosaikken av kjente bilder fra Nord-Korea får sin sammenheng, som om leseren selv har vært i verdens mest lukkede land, skriver anmelderen.
FOTO: DMITRIJS SUOZICS

Nord-Korea skiller seg her ut, da den åpner for dypere forståelse for utenforstående for Nord-Korea, og samtidig for utenforstående for Traavik, a.k.a. forræderen.

I sørkoreanske medier er Traavik knapt nevnt, og derfor transkriberes også hans navn stadig ulikt (Mo-r-ten, Morten og Mor-teen osv.). Men med sin nye bok fortjener han et(t) navn også der.

Boken inkluderer en reiseskildring, der mosaikken av kjente bilder fra Nord-Korea får sin sammenheng, som om leseren selv har vært i verdens mest lukkede land. Vi får innblikk i nasjonens mat (hundekjøtt!), sexliv, reiseråd og overlevelses-koreansk.

Lett kreativ humor

Mange bøker om Nord-Korea er kjedelige med omstendelige forklaringer. Bare studenter i feltet (meg!) tvinger seg gjennom slike bøker.

Men Traavik, som selv sier han trives i en politisk ukorrekthet, skriver på en lett, kreativ og morsom måte. Virkemidler som å sammenligne Sonbong-området med «Sandefjord en onsdag formiddag, men uten lyskryss» hjelper norske lesere til bedre forståelse. Den historiske gjengivelsen av Kim-dynastiet er pedagogisk organisert i en tidslinje: Kim den første, andre og tredje, og skildrin-

gen av statsmytologien er krydret med interessante nordkoreanske sitater. Når Traavik samtidig trekker paralleller til Øst-Tyskland og Russlands historie, blir temaene mer tilgjengelige. Viktige punkter er utelatt, men desto mer lesbar blir teksten.

Obs! Ingen fagartikkel

Vel å merke er dette ingen fagartikkel, og noen faktaglipp forekommer. F. eks. at Korea har vært kolonisert av Kina, at militærtjenesten er fem til syv år (mot realiteten kvinner 7 år, menn 10 år) og at en sørkoreansk fotograf ble dømt for å retvitne en nordkoreansk nettside (han ble frikjent av høyesterett i 2014).

Forfatteren gjengir også delvis problematiske påstander om lobbyvirksomhet knyttet til sørkoreanske Kim Dae-jungs Nobelspris. Like fullt viser Traavik dyp innsikt i samfunnet han levende skildrer gjennom egne erfaringer.

Viktig bidrag til norske lesere

Da jeg halvveis i boken så navnene til de to kjente avhopperne, holdt jeg pusten. Jeg fryktet forfatteren her ville gi seg hen til en utbredt ensformig formidling, men et uventet vendepunkt ga meg snart gåsehud: Traavik forstår hvordan enkeltes demoniserende overdrivelser «skader tro-

verdigheten til alle dem som har lidd ulike former og nivåer for urett under den nordkoreanske statens jernnever». Han forklarer også godt sin kritikk av mediene, som henger igjen i tiden preget av sultkatastrofen på 90-tallet, Den tunge Marsjen.

Traavik har tidligere uttalt at «kunst må kunne rette søkelyset i mange retninger, ikke målbærende enkle budskap.» Brev til Mister Win, hans anonymiserte nordkoreanske tilrettelegger, er flettet inn mellom kapitlene, der hans spørsmål til Win egentlig er stilt leserne. I et av brevene trekker han en parallell mellom Fritzlis kjeller-barn og Nord-Korea. «Så er da spørsmålet: Behandler man slike «kjellerbarn» best gjennom enda mer isolasjon? Hva tror du selv, Mister Win?»

Her er det god timing med en kaffepause, og selv kom jeg i tankemodus. Hva tror dere? Bli det bedre med mer isolasjon?

Traavik selv anbefaler boken for reiser med snirklete tog i Nord-Korea. Boken har også gode råd for spesielle grupper, som forretningsmenn som vil tjene penger der (Forget it!).

Til slutt vil jeg anbefale boken til alle som tenker at den norske bokhøsten er preget av melankoli!

Jinha Sim

Her er tre koreanske perler

Lesetips
Jinha Sim

Master i Øst-Asia studier og sørkoreansk statsborger

Les disse bøkene om du vil forstå Nord- og Sør-Korea bedre.

Anklage Bandi

Forfatteren Bandi lever i Nord-Korea og skriver under pseudonym. Hans syv noveller ble smuglet over grensen og er siden oversatt til flere språk. I novellene skildrer han samfunnet rundt seg, der regimets brutalitet kveler enhver form for nestekjærlighet og menneskeverdighet.

Under omfattende overvåking og undertrykkelse dreier hverdagen seg om å overleve på en drøm om innpass i partiet, å sikre seg økonomisk eller å klare å unnslippe til et annet land.

Fra et land der fri og kreativ diktning ikke tillates, er disse novellene et lite mirakel, som i litterær form gir lesere innblikk i det autentiske Nord-Korea. Hans rolige og lavmælte stil gjør skildringene av et samfunn der individet ikke finnes enda mer gripende.

Levende og døde Han Kang

Han Kang gjorde sitt internasjonale gjennombrudd med «Vegetarian», som hun vant Man Bookerprisen for i 2016 og som publiseres på norsk i disse dager. Hennes roman «levende og døde» utkom med den koreanske tittelen «Her kommer en gutt».

Vi følger 14-årige Dong-ho, som er på leting etter sin venn i et folkehav av demonstranter i byen Gwangju i Sør-Korea år 1980. De protesterer mot militærdiktaturet, som til slutt svarer med å skyte skarpt og skaper en stor massakre.

Stedet er forfatterens hjemby, og hun har utført betydelig research i skriveprosessen. For å rettferdiggjøre tragedien anklager militærregimet i etterkant nordkoreanske kommunister for å stå bak demonstrasjonene, og denne versjonen var også mine foreldres skolepensum. Min generasjon ble forskånet for slik propaganda, men hvor mange som faktisk mistet livet og hvem som ga ordre om å åpne ild, inkludert fra helikoptre, er fremdeles ukjent.

Det nasjonale traumet og frykten for militær undertrykkelse ble igjen blåst liv i da hundre tusen sørkoreanere i fjor demonstrerte mot den korrupte daværende president Park Geun-hye. Minnet om Gwangju-hendelsen gjorde mange redde, og protestene var rolige. Romanens kvaliteter kommer frem i hvordan Han Kang omskaper en nesten glemt massakre til levende litteratur.

Prinsesse Bari Hwang Sok-Yong

Blant hovedpersonene i romanen er en ung jente fra Nord-Korea som flykter til England, men boken begrenser seg ikke til nordkoreanske avhoppere, da den mer generelt tar for seg alle verdens flyktninger.

Forfatteren var flyktning selv. Som kjent sørkoreansk forfatter dro han til Nord-Korea for kulturutveksling i 1989, hvor han møtte Kim Il-sung, og samtidig gjorde seg skyldig i å bryte sørkoreansk sikkerhetslov. Han flyktet deretter til Europa, men da han i 1993 vendte tilbake til Sør-Korea, ble han dømt til 7 års fengsel.

Hans skildringer gir gjenklang av koreansk folklore, hvor historien henter inspirasjon fra prinsesse Bari, som vandret til helvete for å hente det magiske livsvann (Aquavit?) for de døde og for en syk verden. Forfatteren åpner for innsikt i verdens flyktningkrise, der noe forkunnskaper om folkloren rundt prinsesse Bari vil øke forståelsen.

